

ป่าชุมชนบ้านแม่จว่า ตำบลแม่ สุก อำเภอแม่ใจ

ป่าชุมชนบ้านแม่จว่า ตำบลแม่ สุก อำเภอแม่ใจ

ลักษณะทั่วไป

ป่าชุมชนบ้านแม่จว่า ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นป่าชุมชนผืนใหญ่ที่มีอาณาบริเวณต่อเนื่องกัน ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน รวมเป็นพื้นที่ประมาณ 1,600 ไร่ ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันดูแลรักษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อันประกอบด้วย

บ้านแม่จว่า	หมู่ที่ 8	พื้นที่ 306 ไร่
บ้านแม่จว่าเหนือ	หมู่ที่ 3	พื้นที่ประมาณ 300 ไร่เศษ
บ้านแม่จว่ากลาง	หมู่ที่ 4	พื้นที่ประมาณ 400 ไร่เศษ
บ้านแม่จว่าใต้	หมู่ที่ 5	พื้นที่ประมาณ 300 ไร่เศษ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา โดยมีภูเขาอยู่ทางด้านตะวันตกของชุมชน ซึ่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน (ลิ้นจี่ ลำไย) และทำไร่ ปัจจุบันมีนายศรีกอน ศรีวิชัย ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแม่จว่า หมู่ที่ 8

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย/ชุมชน

ในอดีตบริเวณพื้นที่ป่าชุมชนบ้านแม่จว่า เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเป็นผืนป่าที่มีอาณาบริเวณต่อเนื่องกับป่าของอุทยานแห่งชาติดอยหลวงในปัจจุบัน เมื่อมีการขยายพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวน (ลิ้นจี่ ลำไย) ไปทางทิศตะวันตกของชุมชนเข้าไปในเขตป่าสมบูรณ์มากขึ้น จึงทำให้มีการบุกรุกแผ้วถาง และมีการจุดไฟเผาป่าเป็นจำนวนมาก สภาพป่าไม้จึงเริ่มเสื่อมโทรมลงตามลำดับ จนชุมชนเริ่มเห็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้และเริ่มมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะดูแลรักษาป่า ประกอบกับการจัดตั้งป่าสมบูรณ์ที่อยู่ติดกันขึ้นเป็นอุทยานแห่งชาติดอยหลวง จึงมีการเข้ามาส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ให้แก่ชุมชน โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ เพื่อให้เป็นป่าต่อเนื่องผืนใหญ่ที่เป็นแนวกันชนที่จะช่วยปกป้องผืนป่าภายในของอุทยานฯ และยังเป็นการสนับสนุนการเชื่อมต่อของระบบนิเวศระหว่างป่าอุทยานฯ และป่าของชุมชนได้

ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านแม่จัว มีพื้นที่ทั้งหมด 306 ไร่ ได้ยื่นจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามระเบียบของกรมป่าไม้ มีลักษณะเป็นป่าเต็งรังสลับกับป่าเบญจพรรณบางส่วน ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สำคัญ เช่น ไม้เต็ง ไม้เหียง ไม้พลวง ไม้ประดู่ (ไม้สามฉ่า) สัตว์ประจำถิ่น ได้แก่ นก กระรอก ไก่ป่า หมูป่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเก็บหาของป่าที่สำคัญโดยเฉพาะเห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดเผาะ(เห็ดถอบ) เห็ดแดง เห็ดปลวก เห็ดตับเต่า เห็ดโคน และเห็ดหูหนู ซึ่งถือเป็นแหล่งอาหารและแหล่งรายได้ที่สำคัญของคนในชุมชน ตลอดจนคนในชุมชนอื่นใกล้เคียงที่เข้ามาเก็บหาของป่าในบริเวณนี้ด้วยเช่นกัน

กิจกรรมด้านการจัดการป่าชุมชน

แผนชุมชน

มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนราย 5 ปี ได้มาจากการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของชุมชน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นเพื่อร่วมกันกำหนดข้อตกลงและรูปแบบการดำเนินการด้านการจัดการไฟป่าและหมอกควัน

ข้อตกลงป่าชุมชน

ชุมชนได้ประชุมหารือเพื่อหาข้อตกลงของป่าชุมชน โดยได้รับคำแนะนำจากศูนย์ประสานงานป่าไม้พะเยา กรมป่าไม้ และอุทยานแห่งชาติดอยหลวง โดยได้ข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้

1. หากต้องการเข้าเก็บหาของป่าในพื้นที่ป่าชุมชน ในช่วงเวลาที่มีประกาศจังหวัดห้ามทำการเผาในแต่ละปี โดยจะมีการลงทะเบียนเข้า-ออกพื้นที่ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และจุดตรวจ (จุดเฝ้าระวัง) ของชุมชนอย่างเคร่งครัด
2. ห้ามจุดไฟเผา และห้ามพกไม้ขีด ไฟแช็ก หรืออุปกรณ์ที่จะก่อให้เกิดเปลวไฟเข้าไปในพื้นที่ป่าชุมชน
3. ห้ามตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน หากฝ่าฝืนจะมีการจับหรือปรับ และหากมีการทำความผิดหลายครั้งจะมีการตัดออกจากชุมชน ยกเว้นการตัดไม้ขนาดเล็กเพื่อนำมาใช้ในการก่อสร้างสิ่งจำเป็นหรือการสร้างและปรับปรุงบ้านให้แก่ผู้ยากไร้ ซึ่งต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการหมู่บ้านได้รับความเห็นชอบก่อนทุกครั้ง และจะอนุญาตให้ตัดได้มากที่สุด 4-5 ต้นเท่านั้น
4. ห้ามล่าสัตว์ทุกชนิด ในกรณีการเก็บหาไข่มดแดงและแมงมัน ต้องนำมาด้วยวิธีการตามธรรมชาติมากที่สุด
5. คนภายนอกชุมชนสามารถเข้ามาหาของป่าได้ แต่ต้องทำตามระเบียบเช่นเดียวกับคนในชุมชน

กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและฝุ่นควัน

1. การทำแนวกันไฟ กว้างประมาณ 1 เมตร ยาวต่อเนื่องในพื้นที่กันชนของป่า
2. กิจกรรมดับไฟป่าร่วมกันทั้ง 4 หมู่บ้าน โดยมีการสนับสนุนจากนายอำเภอแม่ใจ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก และอุทยานแห่งชาติดอยหลวง \
3. มีการปลูกป่าและบวชป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี โดยหมุนเวียนกันไปในแต่ละหมู่บ้าน
4. มีการสร้างฝาย 4-5 แห่งในบริเวณป่า

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและฝุ่นควัน

1. กรณีที่เกิดไฟป่าผู้นำชุมชนโทรศัพท์แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อเข้าร่วมทำการดับไฟป่าอย่างทันท่วงที
2. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในช่วงประกาศจังหวัดห้ามทำการเผา

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการดับไฟป่า เช่น จอบ ไม้ตบ และรถน้ำดับเพลิง ได้รับการสนับสนุนมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก
2. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 2 (เชียงราย) กรมป่าไม้ ให้การสนับสนุนในการปลูกป่า
3. นายอำเภอแม่ใจ (งบประมาณไฟป่าของจังหวัด) สนับสนุนอาหารและน้ำดื่ม ในช่วงเฝ้าระวังไฟป่าและหมอกควัน และเป็นหน่วยประสานงานกลางในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดับไฟป่าเป็นประจำทุกปี

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. มีเครือข่ายเฝ้าระวังและดับไฟป่าระหว่างหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่จัว(หมู่ที่ 8) บ้านแม่จัวเหนือ(หมู่ที่ 3) บ้านแม่จัวกลาง(หมู่ที่ 4) และบ้านแม่จัวใต้(หมู่ที่ 5) รวมพื้นที่ประมาณ 1,600 ไร่ ทำให้เมื่อเกิดเหตุการณ์ไฟป่าจะเข้ามาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีกำลังคนเพิ่มมากขึ้นในการดับไฟป่า
2. เครือข่ายป่าชุมชนแม่จัว ทั้ง 4 หมู่บ้าน มีการขึ้นทะเบียนจัดตั้งเป็นป่าชุมชนอย่างถูกต้องกับกรมป่าไม้ จึงได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ป้ายป่าชุมชน แนวทางปูนกำหนดขอบเขตป่าชุมชน การจัดกิจกรรมป้องกันรักษาป่า และการฝึกอบรมป้องกันไฟป่าในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ไฟป่าที่เกิดขึ้นในบริเวณชุมชนมักไม่เกิดเป็นบริเวณกว้างและอยู่ในรัศมีที่ควบคุมได้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นในการช่วยกันดับไฟ และมีเวรยามในการเฝ้าระวังไฟป่าที่เข้มแข็ง
4. การมีที่ตั้งอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติดอยหลวง จึงได้รับการประสานความร่วมมือในการดำเนินการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นหมู่บ้านกันชน (Buffer) ในการเฝ้าระวังรักษาพื้นที่อุทยานฯ ในขณะที่อุทยานฯ ได้เข้ามาร่วมสนับสนุนชุมชนในการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง